

Ένας αρχαίος ναός... για παιδιά!



Ένας αρχαίος ναός...για παιδιά!

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

6-7	Ένας ιερός χώρος
8-9	Ο προγραμματισμός ξεκινά
10-13	Ο ναός σχεδιάζεται
14-17	Η κατασκευή αρχίζει
18-21	Η μορφή δημιουργείται
22-24	Τα γλυπτά ετοιμάζονται

Το έντυπο αυτό απευθύνεται σε παιδιά που θέλουν να προσεγγίσουν με έναν ευχάριστο τρόπο την αρχιτεκτονική των αρχαίων ελληνικών ναών. Είναι βασισμένο στο βιβλίο “**Ένας Αρχαίος Ναός**” των Χ. Μπούρα, Μ. Κορρέ και Κ. Χατζηασλάνη. Συνοδεύει την αντίστοιχη εκπαιδευτική μουσειοσκευή του Τομέα Ενημέρωσης κι Εκπαίδευσης της ΥΣΜΑ και συνδυάζεται με τη διαδικτυακή εφαρμογή “Ένας Αρχαίος Ναός” (ancienttemple.ysma.gr).

Στην κλασική εποχή, τον 5ο αι και 4ο αι. π.Χ, τότε που η Αθήνα είχε αποκτήσει πολύ μεγάλη δύναμη και δόξα, κτίστηκαν πολλοί σπουδαίοι ναοί. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν αφιερωμένοι στους δώδεκα θεούς του Ολύμπου.



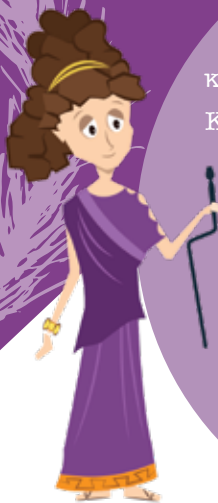
Πώς ήταν ένα αρχαίο ιερό;

Πώς γινόταν ο σχεδιασμός και η κατασκευή ενός αρχαίου ναού;

Σ' αυτά τα ερωτήματα και σε πολλά άλλα θα σου δώσουμε απαντήσεις μέσα από τις σελίδες αυτού του βιβλίου. Θα γνωρίσεις την εργασία που κάνει ο καθένας από εμάς αλλά και πόσο σημαντική είναι η συνεργασία μας, προκειμένου να προσφέρουμε ένα τέλειο αφιέρωμα στους θεούς.

Ας ξεκινήσουμε το ταξίδι μας στην αρχαία Αθήνα!

Ένας ιερός χώρος



Είμαι η Λυσιμάχη, η ιέρεια
και με αυτό το κλειδί ανοίγω τον ναό.
Καθημερινά μαζί με τους βοηθούς μου
φροντίζουμε τόσο τον ναό
όσο και τον χώρο του ιερού.
Στις επίσημες γιορτές της πόλης
έχω την ευθύνη
για την οργάνωση της τελετής,
επιβλέπω τη δημόσια θυσία
και λέω τις προσευχές.

Ο ναός είναι ο «οίκος», το σπίτι του θεού και στεγάζει το λατρευτικό του άγαλμα. Αποτελεί ένα αφιέρωμα όλης της πόλης στους θεούς. Μπορεί να βρίσκεται σε έναν περιφραγμένο ιερό χώρο μέσα στην πόλη ή έξω από αυτήν. Η εμφάνιση του θεού σε ένα συγκεκριμένο μέρος ή ένα όμορφο φυσικό τοπίο συχνά οδηγούν στην απόφαση για τη θέση που θα ιδρυθεί το **ιερό** και θα κτιστεί ο ναός. Παλαιότερα οι ναοί ήταν κατασκευασμένοι από ξύλο και πηλό. Στη συνέχεια όμως άρχισαν να κατασκευάζονται από διάφορα είδη λίθου, δηλ. πέτρας. Οι πιο εντυπωσιακοί ναοί, όμως, είναι σίγουρα οι μαρμάρινοι!



Η πιο σημαντική πλευρά του ναού είναι αυτή που κοιτάει προς την ανατολή. Εκεί βρίσκεται και η είσοδος. Μπροστά της σ' έναν ελεύθερο, ανοιχτό χώρο, υπάρχει πάντοτε ο βωμός.

Υπάρχουν αρκετά ιερά χωρίς ναό, κανένα όμως χωρίς βωμό.

Εδώ οι πιστοί συγκεντρώνονται για να λατρεύσουν τους θεούς.

Προσφέρουν συνήθως γάλα, μέλι, λάδι, κρασί, καρπούς, λουλούδια ή θυσιάζουν ζώα, όπως κριάρια, βόδια, γουρούνια.

Ο βωμός είναι τόσο ιερό σημείο, ώστε οποιοσδήποτε μπορεί να βρει σε αυτόν προστασία.

Αν κάποιος δεν τον σεβαστεί, θα τιμωρηθεί πολύ αυστηρά!

Στον υπαίθριο χώρο ενός ιερού, εκτός από τον βωμό, μπροστά από τον ναό είναι τοποθετημένα και πολλά αναθήματα, δηλαδή αφιερώματα των πιστών, όπως αγγεία, ανάγλυφα, στήλες και κυρίως αγάλματα.

Ξέρεις ότι μέσα στα ιερά διοργανώνονται και γιορτές με αγώνες;

Στα πιο ονομαστά ιερά, της Ολυμπίας, των Δελφών, της Ισθμίας και της Νεμέας, διοργανώνονται θρησκευτικές γιορτές που συγκεντρώνουν πιστούς απ' όλο τον ελληνικό κόσμο κι αποτελούν πολύ σημαντικές κοινωνικές εκδηλώσεις. Οι γιορτές αυτές εκτός από θυσίες, ύμνους και τελετές περιλαμβάνουν κι αγώνες οι οποίοι διαρκούν αρκετές μέρες και δίνουν την ευκαιρία για συναγωνισμό, διασκέδαση και ξεκούραση από τις καθημερινές εργασίες.

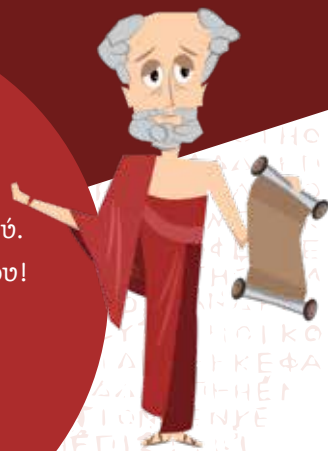
**Βραβεία
στους πανελλήνιους
αυτούς αγώνες
είναι στεφάνια από ελιά,
δάφνη, πεύκο
ή αγριοσέλινο**

Υπάρχουν βέβαια
και τοπικοί αγώνες
σε κάθε πόλη
με έπαθλα χρηματικά ποσά
και πολύτιμα δώρα.



Ο προγραμματισμός ξεκινά

Εγώ είμαι ο Καλλίας.
Είμαι ένας ναοποιός,
δηλαδή υπεύθυνος
για την κατασκευή του ναού.
Ευτυχώς δεν είμαι μόνος μου!
Θα ήταν τρομερό
αν ένας μόνο άνθρωπος
είχε την ευθύνη
για ένα τόσο
μεγάλο έργο!



Ο προγραμματισμός των εργασιών
είναι το πρώτο στάδιο
για την κατασκευή ενός ναού.
Στην Αθήνα, η **Εκκλησία του Δήμου**,
δηλαδή η συνέλευση του λαού,
αρχικά εγκρίνει την πρόταση κάποιου πολίτη
για τη δημιουργία ενός νέου ναού.
Στη συνέχεια ορίζει 5 Αθηναίους πολίτες
που για έναν χρόνο συμμετέχουν
στην Επιτροπή των ναοποιών.

ναός + ποιό = δημιουργώ ναό

Επίσης η Εκκλησία του Δήμου επιλέγει τον αρχιτέκτονα του έργου κι εγκρίνει το τελικό σχέδιο.
Οι ναοποιοί και ο αρχιτέκτονας έχουν την ευθύνη της κατασκευής του ναού από την αρχή έως το τέλος.
Αναθέτουν τις εργασίες σε εργολάβους ή σε τεχνίτες, ελέγχουν τα υλικά
και επιβλέπουν γενικά όλο το έργο, ακόμα και τις πληρωμές για κάθε εργαζόμενο.

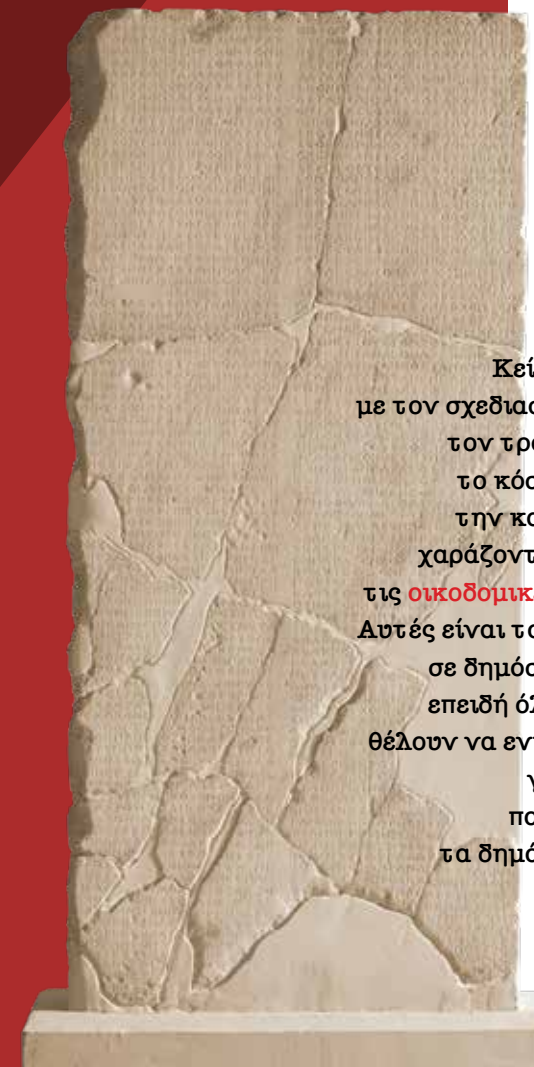
Η κατασκευή ενός ναού είναι τόσο μεγάλο έργο που απαιτεί
τη δουλειά πολλών ανθρώπων με διαφορετικές ειδικότητες
για να μπορέσει να ολοκληρωθεί:

ξυλουργοί, γλύπτες, χαλκουργοί, κτίστες, σχοινοπλέκτες,
μαρμαροτεχνίτες, βαφείς, χρυσοχόοι, ζωγράφοι,
διακοσμητές, αμαξουργοί, οδηγοί άμαξας,
οδοποιοί, έμποροι, ναύτες και πλοίαρχοι για τη μεταφορά
των υλικών από τη θάλασσα ή την ξηρά
και ένα πλήθος **εργατών και βοηθών!**

Ίσως τώρα αναρωτηθείς, από πού βρίσκονται
τα χρήματα για την κατασκευή τόσο μεγάλων
και όμορφων ναών... Τα χρήματα, λοιπόν,
προέρχονται από τα έσοδα της πόλης,
από τα λάφυρα των πολέμων,
αλλά κι από πλούσιους δωρητές.

Ξέρεις... ότι πολλές πληροφορίες
για το έργο της κατασκευής
ενός ναού καταγράφονται;

Κείμενα σχετικά
με τον σχεδιασμό του ναού,
τον τρόπο εργασίας,
το κόστος αλλά και
την κατασκευή του
χαράζονται σε στήλες,
τις **οικοδομικές επιγραφές**.
Αυτές είναι τοποθετημένες
σε δημόσιους χώρους,
επειδή όλοι οι πολίτες
θέλουν να ενημερώνονται
για τον τρόπο
που ξοδεύονται
τα δημόσια χρήματα.





Είμαι ο αρχιτέκτονας
του ναού.
Ονομάζομαι Αρχίλοχος.
Η δική μου δουλειά
είναι πολύ σύνθετη.
Χρειάζεται πολλές γνώσεις
και μεγάλη πρακτική εμπειρία
για να πετύχουμε
την τελειότητα
στην κατασκευή.

Ο ναός σχεδιάζεται



Ο αρχιτέκτονας είναι ένα από τα πιο σημαντικά πρόσωπα για τη δημιουργία του ναού. Δική του δουλειά είναι να ετοιμάσει την περιγραφή και τα σχέδια του κτηρίου, να υπολογίσει τα έξοδα, να επιβλέπει την κατασκευή.

Φυσικά, αυτός πρέπει να πραγματοποιεί και κάθε απαραίτητο έλεγχο μέχρι το τέλος που γίνονται τα εγκαίνια του ναού.

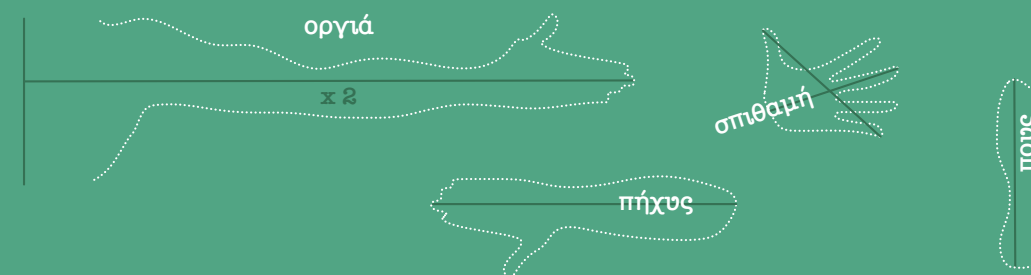
Ο αρχιτέκτονας χρησιμοποιεί διάφορα εργαλεία, όπως **χάρακες** που τους ονομάζουν «**κανόνες**», **διαβήτες**, και «**γωνίες**», προκειμένου να κάνει μετρήσεις, υπολογισμούς και σχέδια για τον ναό.

Κατασκευάζει έπειτα τη **μακέτα**, δηλαδή την αναπαράσταση του κτηρίου σε μικρογραφία. Κατασκευάζει επίσης τα «**παραδείγματα**», δηλαδή μοντέλα κάποιων σπουδαίων αρχιτεκτονικών μελών, συχνά σε πραγματικό μέγεθος, τα οποία στη συνέχεια αντιγράφουν οι τεχνίτες.

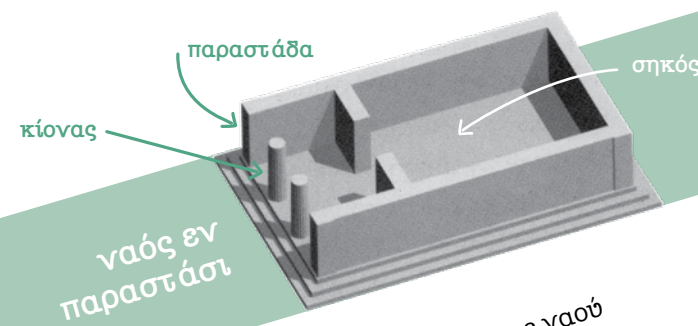
Πολλές φορές χρησιμοποιεί ακόμα και τους τοίχους του ναού για να χαράξει σχέδια ή λεπτομέρειες από τα μέρη του ναού.

Ως μονάδα μέτρησης χρησιμοποιεί το μήκος κάποιων μελών του ανθρώπινου σώματος, για παράδειγμα:

- Το χέρι από τον αγκώνα έως τον καρπό / «**πήχυς**», περίπου 48 εκ.
- Το πόδι / «**πους**», περίπου 30 εκ.
- Το άνοιγμα των χεριών ενός ενήλικα / «**οργιά**», 1 μ. και 90 εκ. περίπου
- Το άνοιγμα της παλάμης ενός ενήλικα / «**σπιθαμή**», περίπου 24 εκ.

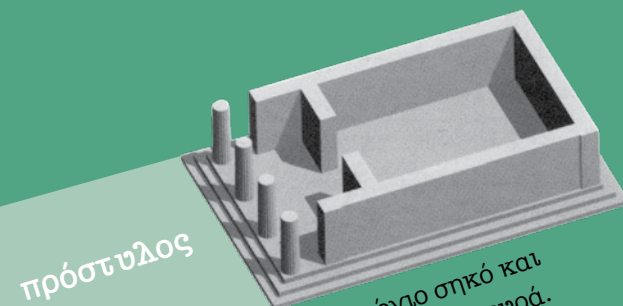


Οι ελληνικοί ναοί είναι απλά
μακρόστενα ορθογώνια κτήρια.

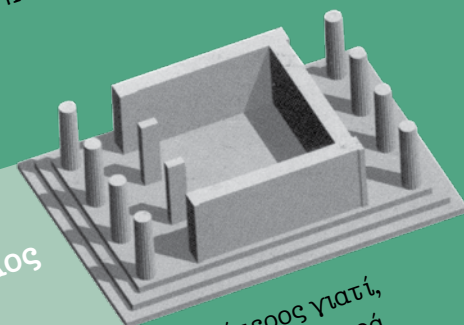


Ο απλούστερος τύπος ναού
είναι ο **ναός εν παραστάσι**.
Αποτελείται από μία μακρόστενη
κλειστή αίθουσα, τον σηκό,
δηλαδή τον κυρίως ναό, και έχει κίονες
μόνο στην μπροστινή πλευρά.
Οι κίονες βρίσκονται ανάμεσα στις παραστάδες,
δηλαδή τις προεκτάσεις
των δύο πλάγιων τοίχων του σηκού.

Άλλοι τύποι ναών:

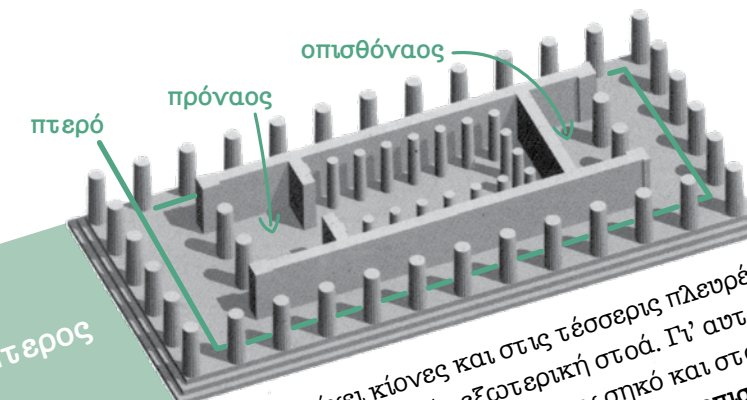


Ο πρόστυλος έχει ορθογώνιο σηκό και
μία σειρά κίωνων στην μπροστινή πλευρά.

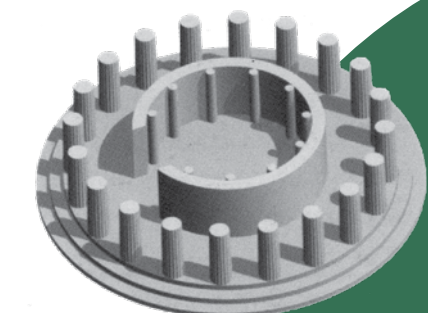


Ο **αμφιπρόστυλος** είναι λίγο πλουσιότερος γιατί,
εκτός από τους κίονες στην μπροστινή πλευρά,
έχει κίονες και στην πίσω πλευρά.

περίπτερος



Ο πιο περίτεχνος τύπος ναού έχει κίονες και στις τέσσερις πλευρές του σηκού που σχηματίζουν
γύρω-γύρω το **πτερό**, μία εξωτερική στοά. Γι' αυτό ονομάζεται **περίπτερος** ναός.
Στις στενές πλευρές, μία επιπλέον σειρά κίωνων ανάμεσα στον σηκό και στο πτερό δημιουργεί δύο χώρους:
τον **πρόναο** μπροστά από την είσοδο και τον **οπισθόναο** στο πίσω μέρος του ναού.
Συχνά στους περίπτερους ναούς ο αριθμός των κίωνων στη μακριά πλευρά είναι διπλάσιος
από τον αριθμό των κίωνων στη στενή πλευρά, συν ένας ακόμη κίονας,
δηλαδή 6 κίονες στη στενή και 13 στη μακριά πλευρά ή 8 και 17 κίονες αντίστοιχα!
Όπως καταλαβαίνεις, η συμμετρία και η αναλογία στις διαστάσεις
είναι πολύ σημαντικές για την ομορφιά και την αρμονία των ναών!



Ήξερις... ότι στα ιερά
εκτός από τα ορθογώνια
υπάρχουν και κυκλικά κτήρια;

Τα κυκλικά κτήρια ονομάζονται **θόλοι**
και έχουν διάφορες λειτουργίες.
Γνωστές θόλοι είναι της Επιδαύρου
και των Δελφών
καθώς και το Φιλιπείο στην Ολυμπία.

Η κατασκευή αρχίζει



Εγώ είμαι ο Λυσανίας
και είμαι λατόμος.
Συνεργάζομαι στενά με
τον αρχιτέκτονα για να επιλέξουμε
τους όγκους της πέτρας που μπορούν
να εξορυχθούν στο λατομείο.
Η δουλειά μου είναι αρκετά
δύσκολη, σκληρή και απαιτεί
μεγάλη εμπειρία.



Οι εργασίες οικοδόμησης ενός αρχαίου ναού ξεκινούν πάντα από το λατομείο.

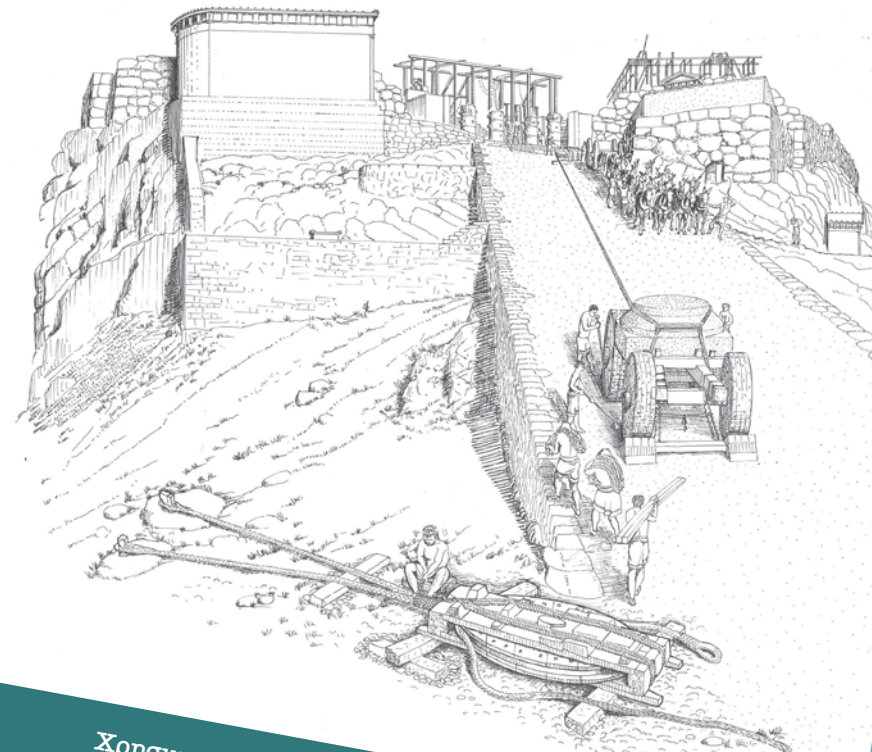
Ο λατόμος εντοπίζει τα σημεία από τα οποία το πέτρωμα μπορεί να αποκοπεί από τον βράχο.

Από εδώ και έπειτα χρειάζεται **ομαδική δουλειά**.

Τα βασικά εργαλεία που χρησιμοποιούν οι λατόμοι είναι οι ξύλινες και σιδερένιες σφήνες, οι μοχλοί και οι «βαρείες», δηλαδή πολύ βαριά σφυριά. Πρώτα βάζουν τις σφήνες και τους μοχλούς σε κατάλληλα σημεία γύρω από το κομμάτι της πέτρας που θέλουν να αποσπάσουν. Έπειτα όλοι οι λατόμοι μαζί χτυπούν τις σφήνες με τα βαριά σφυριά και ασκούν δύναμη στους μοχλούς μέχρι να αφαιρεθεί το κομμάτι του πετρώματος που έχουν επιλέξει.

Κάθε λίθινο κομμάτι κόβεται πολύ κοντά στις τελικές του διαστάσεις, ήδη από το λατομείο.

Αυτό γίνεται για να μειωθεί το βάρος του κατά τη μεταφορά αλλά κι επειδή ο λίθος, ιδίως το μάρμαρο, είναι ακριβό υλικό και πρέπει να χρησιμοποιείται χωρίς σπατάλη.



Ακολουθεί η μεταφορά του λίθινου κομματιού στον τόπο κατασκευής του ναού.

Αυτή είναι μία πολύ δύσκολη και δαπανηρή εργασία.

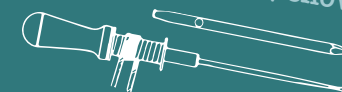
Για να καταφέρουν να τραβήξουν και να μεταφέρουν τόσο βαριά φορτία οι μεταφορείς χρησιμοποιούν γερά σχοινιά, τροχαλίες, μακριά ξύλα, κυλίνδρους, ειδικές μηχανές και άμαξες που τις σέρνουν πολλά ζώα.

Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην καλή κατάσταση των δρόμων.

Η μεταφορά γίνεται συνήθως τους καλοκαιρινούς μήνες, όταν οι δρόμοι είναι στεγνοί.

Αφού φτάσουν τα λίθινα κομμάτια στο χώρο που κατασκευάζεται ο ναός, οι τεχνίτες ξεκινούν δουλειά και τα επεξεργάζονται με περισσότερη λεπτομέρεια.

Χρησιμοποιούν ειδικά εργαλεία, τα “λιθουργικά σιδήρια”, που έχουν αζεπέραστη ποιότητα κατασκευής και μεγάλη ποικιλία:
Σμίλες, ξυστήρες, πριόνια, κοπίδια, λάμες, βελόνια



Κάθε λίθος λαξεύεται με μεγάλη προσοχή και λεπτομέρεια ανάλογα με τη θέση που θα έχει στον ναό.

Κτίστες κι εργάτες, στη συνέχεια, ανυψώνουν και τοποθετούν τους λίθους στην τελική τους θέση.

Χρησιμοποιούν ειδικά μηχανήματα όπως ξύλινους γερανούς, βαρούλκα, τροχαλίες, ξύλινους κυλίνδρους, ξύλινους ή χαλύβδινους μοχλούς.

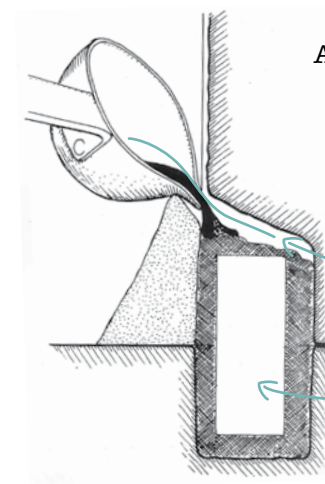


Εγώ είμαι ο Σιμίας, ένας από τους κτίστες του ναού. Η δουλειά μας είναι πολύ κουραστική και επικίνδυνη.

Χρειάζεται προσοχή, δύναμη και υπομονή για να εκτελέσεις ένα τόσο σημαντικό έργο! Το σπουδαιότερο όμως; Χρειάζεται να δουλεύουμε όλοι μαζί και να υποστηρίξουμε ο ένας τον άλλο!

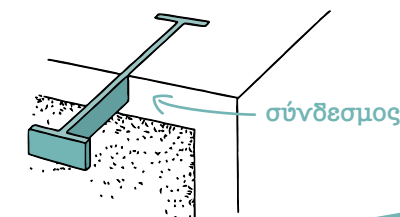
Οι ναοί κτίζονται με μεγάλους λίθους που συναρμολογούνται “εν ξηρώ”, δηλαδή χωρίς λάσπη ή κονίαμα μεταξύ τους. Το μεγάλο βάρος των λίθων και η τέλεια επαφή που έχουν ο ένας με τον άλλο βοηθούν στο να κατασκευαστεί ένας απόλυτα γερός ναός. Ακόμα πιο μεγάλη σταθερότητα σε περίπτωση σεισμού εξασφαλίζουν οι σύνδεσμοι, που ενώνουν όλους τους λίθους μεταξύ τους κατακόρυφα και οριζόντια.

Ανάμεσα από τους λίθους δεν περνάει ούτε αέρας!



Οι **σύνδεσμοι** που χρησιμοποιούνται για την οριζόντια σύνδεση έχουν συνήθως σχήμα διπλού T. Αυτοί που χρησιμοποιούνται για την κάθετη σύνδεση έχουν ορθογώνιο σχήμα και λέγονται **γόμφοι**.

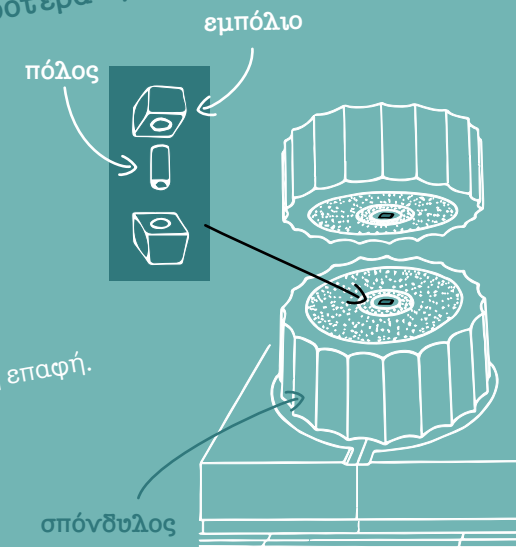
Οι σύνδεσμοι είναι συνήθως σιδερένιοι. Για να προστατευτεί ο σίδηρος και να μην σκουριάζει, ρίχνουν γύρω από τον σύνδεσμο ένα άλλο μέταλλο, σε υγρή μορφή, τον **μόλυβδο**.



Ίσως... ότι οι κίονες των ναών αποτελούνται συνήθως από μικρότερα τμήματα;

Οι κίονες των ναών συνήθως αποτελούνται από πολλά κομμάτια, τους **σπονδύλους**. Για να τοποθετηθούν σωστά ο ένας επάνω στον άλλο χρησιμοποιούνται οι **πόλοι** και τα **εμπόλια**. Τα εμπόλια είναι τετράπλευρα κομμάτια ξύλου που μπαίνουν στο κέντρο της πάνω και της κάτω επιφάνειας κάθε σπονδύλου.

Μέσα σ' αυτά περνάει ένας κυλινδρικός άξονας από σκληρότερο ξύλο, ο **πόλος**, που βοηθάει να τοποθετηθούν οι σπόνδυλοι σωστά ο ένας πάνω στον άλλο και να περιστραφούν ώστε να πετύχουν την καλύτερη δυνατή επαφή.



Η μορφή δημιουργείται



Εγώ είμαι ο Ίασος,
ο λιθοξόος.

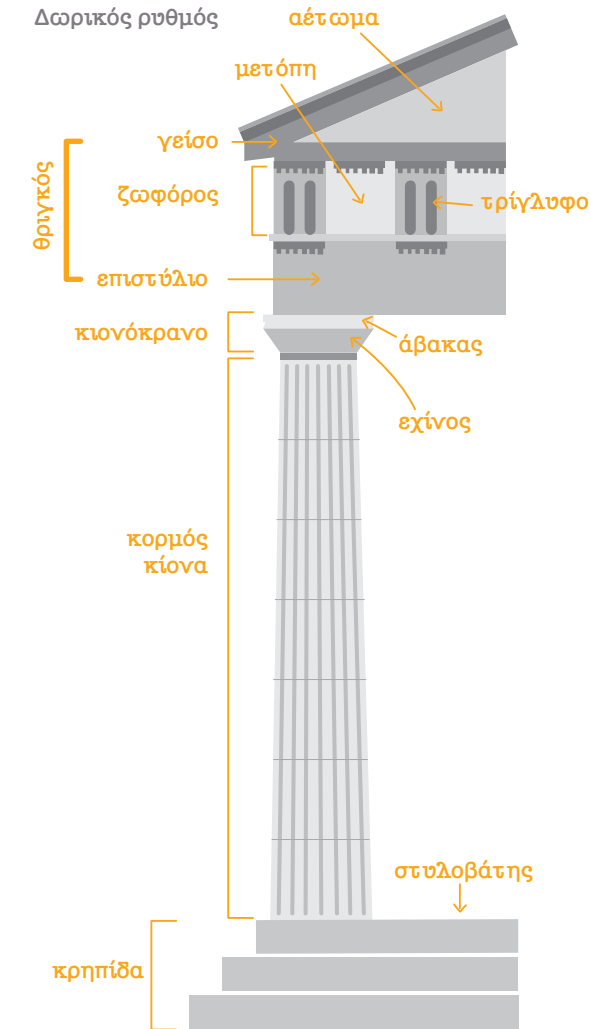
Ακολουθώ τα σχέδια
του αρχιτέκτονα για τον ναό
και δίνω μορφή στο μάρμαρο.
Βοηθάω στην κατεργασία των λίθων
που τοποθετούνται στον ναό,
σκαλίζω τις ραβδώσεις των κιόνων
και τα περίτεχνα κιονόκρανα.



Τα βασικά μέρη ενός αρχαίου ναού,
παρατηρώντας τον από κάτω
προς τα επάνω, είναι τρία:

Η βάση, που την ονομάζουμε «κρηπίδα»,
ο **κορμός**, που αποτελείται από τους κίονες και τους τοίχους,
και η **επίστεψη** που αποτελείται από τον θριγκό
(επιστύλιο, ζωφόρο, γείσο) και τα αετώματα,
τους τριγωνικούς χώρους που σχηματίζονται
από τη στέγη στις δύο στενές πλευρές του ναού.

Η στέγη είναι φτιαγμένη από πήλινα ή λίθινα κεραμίδια
που στηρίζονται εσωτερικά σε μεγάλα ξύλινα δοκάρια.
Οι εξωτερικοί κίονες και ο θριγκός μάς δείχνουν τον ρυθμό του ναού.
Αρχικά, οι ρυθμοί ήταν δύο: ο δωρικός και ο ιωνικός.
Αργότερα, διαμορφώθηκε και ο κορινθιακός.



Ας δούμε όμως τώρα κάθε έναν από τους τρεις ρυθμούς!

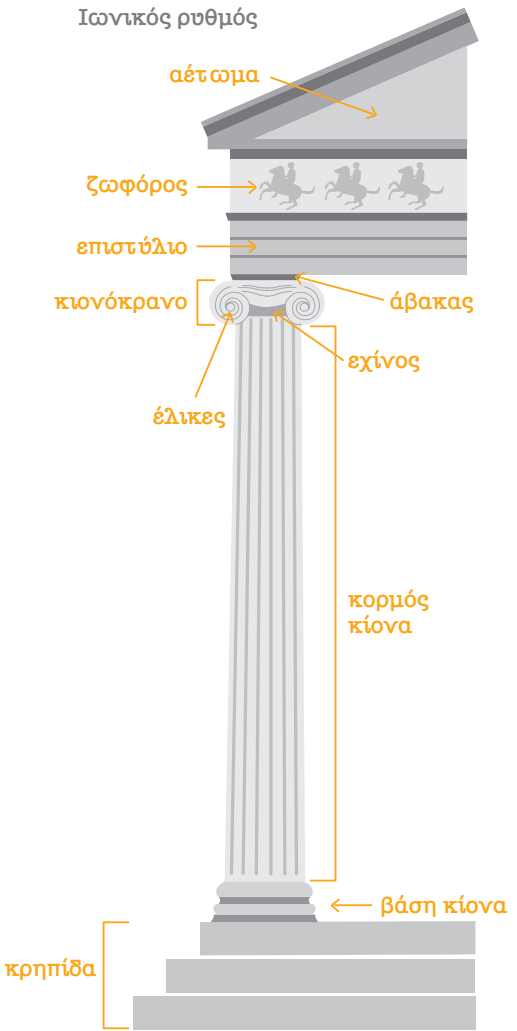
Στον **δωρικό** ρυθμό που είναι πιο απλός, σοβαρός και στιβαρός:

- Οι κίονες δεν έχουν βάση, αλλά πατούν απευθείας στον στυλοβάτη, το ανώτερο τμήμα της κρηπίδας.

- Το κιονόκρανο, το ανώτερο τμήμα του κίονα, αποτελείται στο κάτω μέρος από τον εχίνο και στο πάνω μέρος από τον άβακα, μία τετράγωνη πλάκα.

- Το επιστύλιο, το οριζόντιο δοκάρι που βρίσκεται επάνω από τους κίονες («επί των στύλων») και τους συνδέει, είναι τελείως απλό.

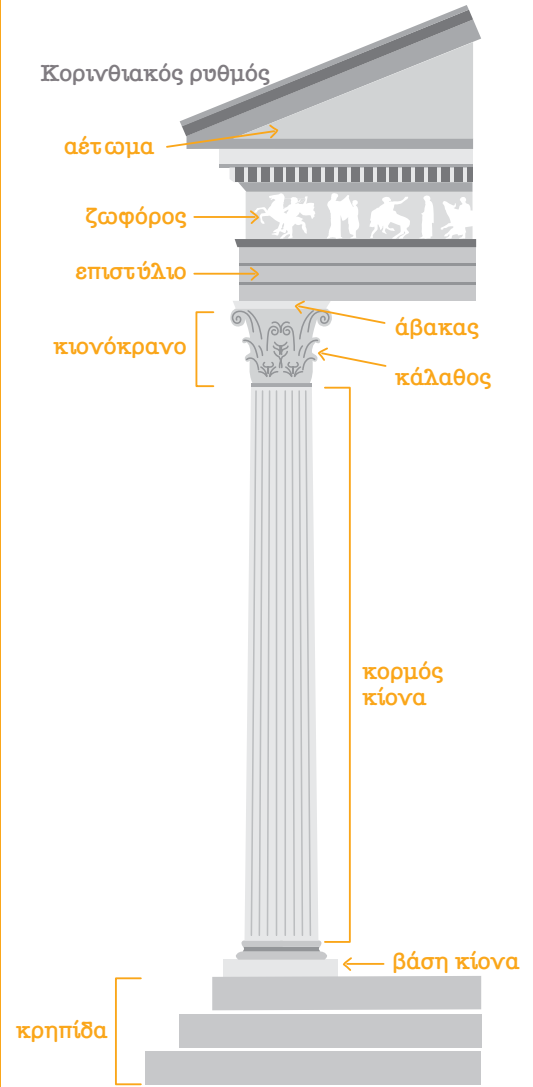
- Η ζωφόρος αποτελείται από τρίγλυφα και μετόπες που τοποθετούνται εναλλάξ πάνω από τα επιστύλια. Τα τρίγλυφα σχηματίζονται από τρεις κάθετες ανάγλυφες γραμμές. Οι μετόπες είναι τετράγωνες πλάκες που συχνά έχουν ανάγλυφες παραστάσεις.



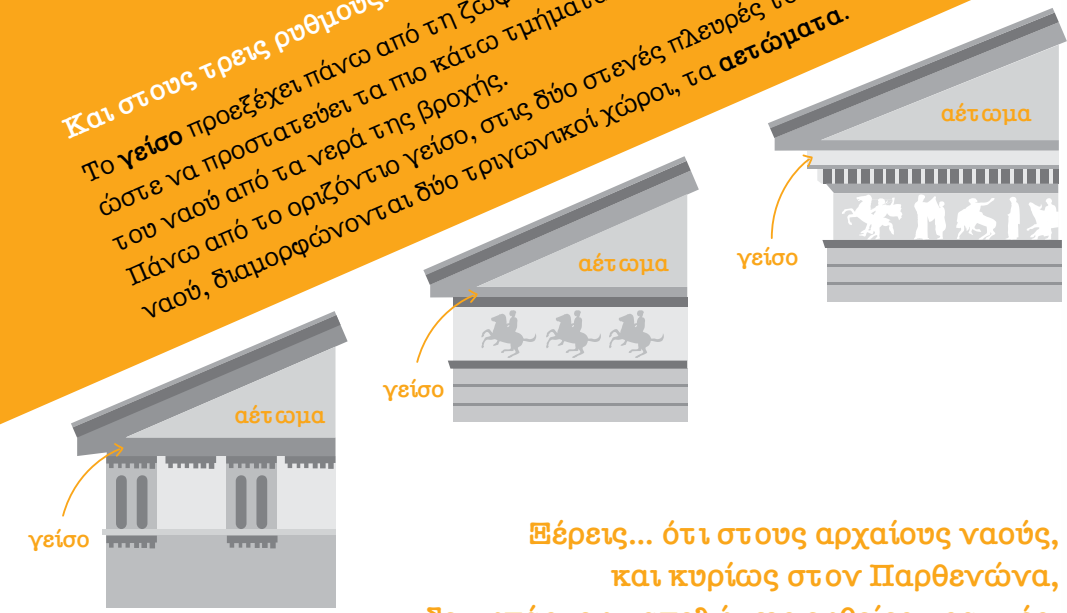
Οι ιωνικοί και οι κορινθιακοί ναοί είναι πιο κομψοί από τους δωρικούς και έχουν πλουσιότερη διακόσμηση!

Στον ιωνικό και τον κορινθιακό ρυθμό:

- Οι κίονες έχουν βάση και ο κορμός τους έχει περισσότερες ραβδώσεις από τον δωρικό.
- Το ιωνικό κιονόκρανο έχει άβακα στο πάνω μέρος κι εχίνο στο κάτω, ενώ ανάμεσά τους έχει τις έλικες.
- Το κορινθιακό κιονόκρανο έχει άβακα στο πάνω μέρος και από κάτω τον κάλαθο, το κυρίως τμήμα του με τη μορφή καλαθιού με σκαλιστά φύλλα και έλικες.
- Το επιστύλιο διαμορφώνεται στην όψη με τρεις οριζόντιες ταινίες.
- Η ζωφόρος είναι μία συνεχής ζώνη που συχνά διακοσμείται με ανάγλυφες παραστάσεις.

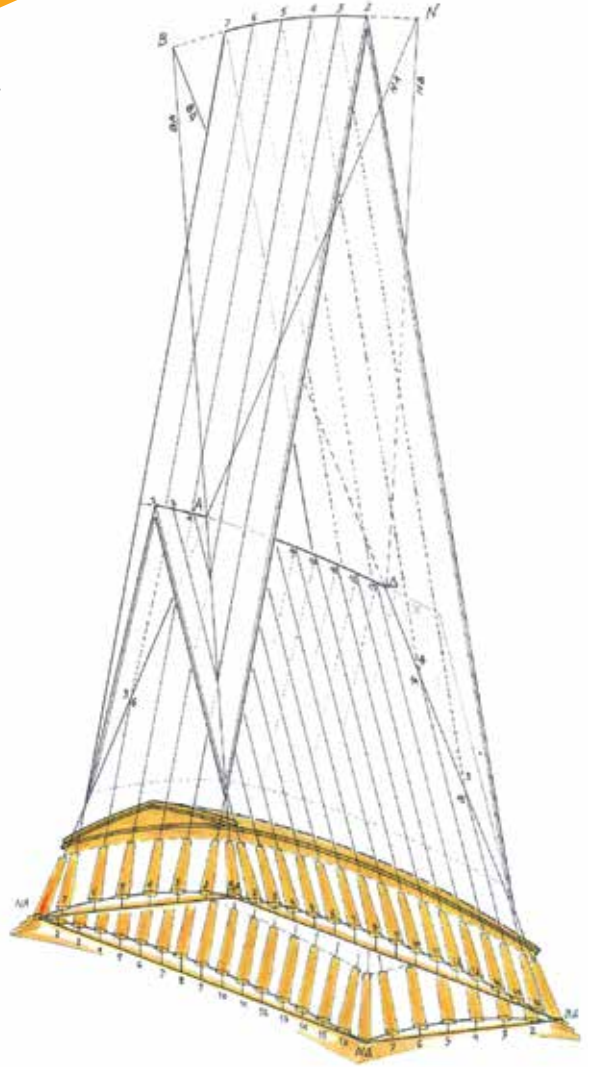


Και στους τρεις ρυθμούς:
Το γείσο προεξέχει πάνω από τη ζωφόρο, ώστε να προστατεύει τα πιο κάτω τμήματα του ναού από τα νερά της βροχής. Πάνω από το οριζόντιο γείσο, στις δύο στενές πλευρές του ναού, διαμορφώνονται δύο τριγωνικοί χώροι, τα αετώματα.



Ξέρεις... ότι στους αρχαίους ναούς, και κυρίως στον Παρθενώνα, δεν υπάρχουν απολύτως ευθείες γραμμές;

Οι αρχιτέκτονες βρίσκουν λύσεις για να «ελαφρύνουν» τους ναούς ώστε να μην φαίνονται σαν άψυχα και βαριά κτήρια. Το τελειότερο αποτέλεσμα το έχουν κατορθώσει ο Ικτίνος και ο Καλλικράτης στον Παρθενώνα. Εδώ, για παράδειγμα, οι οριζόντιες γραμμές της κρηπίδας και του θριγκού δεν είναι απόλυτα ευθείες αλλά καμπυλώνουν ελαφρώς προς τα πάνω, ενώ οι κίονες και οι τοίχοι έχουν κλίση προς τα μέσα. Επίσης οι κίονες «φουσκώνουν» στο 1/3 του ύψους τους, σαν ζωντανά σώματα που σηκώνουν μεγάλο βάρος. Τέτοιες αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες δίνουν στον ναό μία αίσθηση κίνησης και ζωής και τον κάνουν άξιο θαυμασμού!



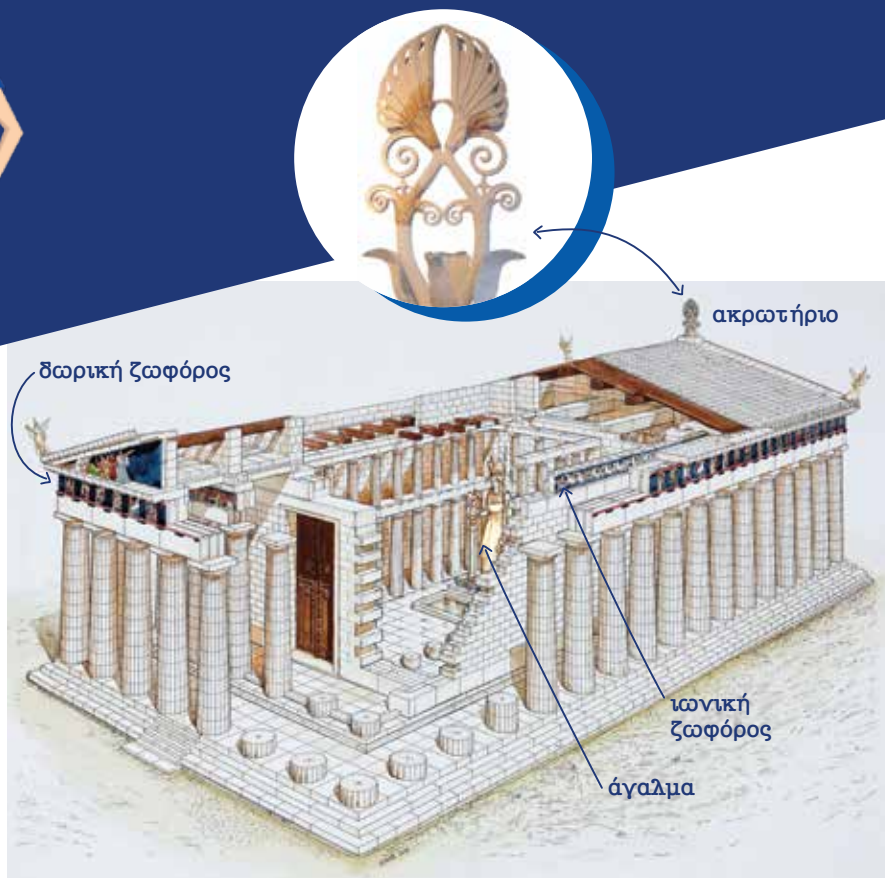
Τα γλυπτά ετοιμάζονται

Εγώ είμαι ο Αντιφάνης,
ο γλύπτης.
Είμαι καλλιτέχνης και δουλειά μου
είναι να στολίσω τον ναό
με όμορφα γλυπτά.
Τα θέματα που συνήθως εξιστορώ
προέρχονται από τη ζωή των θεών
αλλά και των ηρώων.

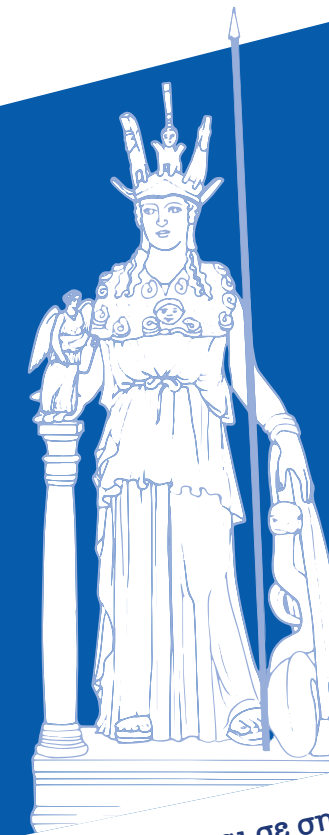


Οι ναοί εξωτερικά διακοσμούνται με αγάλματα
κι ανάγλυφα, κυρίως από μάρμαρο.
Τα αγάλματα τοποθετούνται στα αετώματα
και τα ανάγλυφα στολίζουν τη ζωφόρο,
τόσο τη δωρική όσο και την ιωνική.

Εντυπωσιακά γλυπτά υπάρχουν και σε άλλα
σημεία του ναού, όπως σε κάθε μία από τις τρεις
κορυφές του αετώματος. Εκεί τοποθετούνται
τα **ακρωτήρια**, που μπορεί να έχουν γεωμετρικά
ή φυτικά σχήματα, ή να είναι ακόμα και
ολόκληρα αγάλματα, συνήθως γυναικεία.



Για όλα τα γλυπτά
πρέπει να επιλέγεται
πολύ καλής ποιότητας
λίθος για να μπορούν
να δημιουργούνται
πολλές λεπτομέρειες
εξαιρετικής τέχνης.



Στο εσωτερικό του ναού
ιδιαίτερα σημαντικό είναι
το λατρευτικό άγαλμα
του θεού ή της θεάς!
Κοιτάζει προς την είσοδο
του ναού και οι πιστοί μπορούν
να το θαυμάσουν από απόσταση.
Μπορεί να είναι φτιαγμένο
από πηλό, ξύλο, μάρμαρο
ή από πολύτιμα υλικά,
όπως χρυσό κι ελεφαντόδοντο.
Το άγαλμα ολοκληρώνει
τη γλυπτική διακόσμηση
του ναού.

Ξέρεις... ότι τα γλυπτά του Παρθενώνα είναι σκαλισμένα ακόμα και σε σημεία που δεν τα βλέπει κανείς!
Στα αετώματα του Παρθενώνα οι γλύπτες έχουν σκαλίσει τα αγάλματα ακόμα και στην πίσω πλευρά τους που είναι αθέατη.
Δημιουργείται λοιπόν ένας τέλειος ναός, αφιέρωμα στη θεά Αθηνά!





Και φτάνουμε στο τέλος...

Μόλις ολοκληρωθεί η κατασκευή του ναού, καλύπτονται οι λευκές μαρμάρινες επιφάνειες των αρχιτεκτονικών μελών με διάφορα χρώματα, όπως κόκκινο, μπλε, κίτρινο, πράσινο, χρυσό. Τα γλυπτά του ναού έχουν πολύχρωμη διακόσμηση που συμπληρώνεται με εξαρτήματα όπως ξίφη, χαλινάρια, στεφάνια φτιαγμένα από μέταλλο (ορείχαλκο), συχνά επιχρυσωμένα και καρφωμένα επάνω στο μάρμαρο.



Σε αυτές τις μικρές τρύπες που βλέπεις πάνω στο μάρμαρο στερεώνονται τα μεταλλικά εξαρτήματα!



Έτσι ο ναός, το τέλειο αυτό οικοδόμημα, αφού ολοκληρωθεί και γίνουν τα εγκαίνια, αφιερώνεται από όλη την πόλη στον θεό ή τη θεά!

Ελπίζουμε να ευχαριστήθηκες αυτό το μικρό ταξίδι στο χρόνο και να σε βοήθησαμε πραγματικά να γνωρίσεις λίγο καλύτερα τους αρχαίους ναούς!

Αν θέλεις να θαυμάσεις από κοντά αρχαίους ναούς, μπορείς να επισκεφτείς την Ακρόπολη της Αθήνας ή τον κοντινότερο αρχαιολογικό χώρο της περιοχής σου.

Μπορείς επίσης να αναζητήσεις στην περιοχή σου κτήρια “νεοκλασικά”, δηλαδή νεότερα κτήρια που έχουν όμως ως έμπνευση τους αρχαίους ναούς. Σε αυτά σίγουρα θα διακρίνεις πολλά από τα χαρακτηριστικά των αρχαίων ελληνικών ναών που σου δείξαμε, όπως κίονες, ζωφόρους και αετώματα!

Αν θέλεις τώρα, μπορείς να παίξεις με το ψηφιακό παιχνίδι “Ένας Αρχαίος Ναός”
<https://ancienttemple.jsma.gr>



Κείμενα-επιμέλεια: Ε. Καϊμάρα, Α. Δεοντή, Μ. Τσιολάκη
Καλλιτεχνική επιμέλεια εντύπου: Ε. Ζουρνατζή
Εκδοτική επιμέλεια εντύπου: Dot Line Printing and Communication Services

Οι φωτογραφίες προέρχονται από το Φωτογραφικό Αρχείο της ΥΣΜΑ και του Μουσείου Ακρόπολης (Ν. Δανηλίδης, σελ. 9, 22 & Σ. Μαυρομάτης, σελ. 23, 24).

Σχέδια-αναπαραστάσεις:
Μ. Κορρές (σελ. 10, 14, 15, 16, 17, 21), Α. Νίκας (σελ. 6, 22, 23), Μ. Τσιολάκη (σελ. 7)
Σχέδια πρωτότυπων χαρακτήρων: Μ. Σιμπούλου
Πρωτότυπα 3D μοντέλα ναών: Β. Χριστοδουλόπουλος (σελ. 12-13)
Ψηφιακές αναπαραστάσεις προσώπων και τμημάτων ναών: ΔΙΑΔΡΑΣΙΣ (σελ. 18 -21)

Ιδιαίτερες ευχαριστίες για τη συμβολή τους οφείλονται
στην αρχαιολόγο-αρχιτέκτονα Κ. Χατζηασλάνη
καθώς και στην αρχιτέκτονα Ρ. Χριστοδουλοπούλου
Ευχαριστίες επίσης οφείλονται στον φωτογράφο Τ. Σουβλάκη

ISBN: 978-618-83653-8-4

© 2021 - Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης
Τομέας Ενημέρωσης & Εκπαίδευσης

Βιβλιογραφία:

Κορρές, Μ., “Από την Πεντέλη στον Παρθενώνα”, ΜΕΛΙΣΣΑ, Αθήνα, 1994.
Μπούρας, Χ., Κορρές, Μ., Χατζηασλάνη, Κ., “Ένας Αρχαίος Ναός”, Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης, Υπουργείο Πολιτισμού. Αθήνα, 2001.
Φωκά, Ι., Βαλαβάνης, Π., “Αρχιτεκτονική και Πολεοδομία”, Κέδρος, Αθήνα, 1992.
Muller-Wiener, W., “Η Αρχιτεκτονική στην Αρχαία Ελλάδα”, (μτφ). Δούνα, Σ., Μ., University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 1995.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά
και Επενδυτικά Ταμεία



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης